

Dones de servei: la feina bruta

Els treballadors del servei domèstic continuen sent un sector marginal. Es tracta d'un treball molt individualitzat, que els manté oblidats fins i tot de les lluites i reivindicacions del món obrer.

En aquests moments a l'estat espanyol treballen al voltant d'un milió i mig de dones en el servei domèstic, xifra que representa el 20'5% del total de dones ocupades i que les converteix en el primer sector ocupacional femení. D'aquestes, el 60% continuen sent contractades de forma il·legal, mitjançant un acord oral i sense que entre a formar part l'oficina d'ocupació. És a dir, una forma més d'economia submergida.

Segons un estudi realitzat per les Joventuts Obreres Cristianes (JOC), amb el vist-i-plau de l'Institut Nacional de la Dona, més del 50% d'aquest col·lectiu de treballadores són analfabetes i provenen d'un entorn familiar on el 48% percep uns ingressos que no arriben al salari mínim interprofessional, que està situat en aquest moment en 52.000 pessetes.

Els horaris que realitzen superen les nou o deu hores diàries, inclús més si són internes. La majoria d'aquestes dones són joves i tenen edats compreses entre els 14 i els 30 anys. La contractació continua fent-se de forma oral o a través d'agències, les quals es queden un tant per cent del sou que han acordat amb els contractants i sense que el treballador domèstic pugui fer res per reivindicar unes condicions mínimament dignes, sobretot pel tema de les cartes de recomanacions.

LA NORMATIVA LEGAL

El consell de ministres de l'1 d'agost de 1985 va aprovar un Reial Decret pel qual

es regulava la relació laboral de caràcter especial del servei domèstic. El sou que s'estipulava era el salari mínim interprofessional, però en realitat percebien entre les 15.000 i les 45.000 pessetes i se'ls reconeixia el dret a exigir la seguretat social.

Així i tot, els senyors de la casa poden descomptar fins al 45% del seu sou si realitza els menjars més importants o s'allotja a la casa, tal com s'especifica als fulls informatius que distribueixen les diferents delegacions territorials del Ministeri de Treball, en els quals es resumeixen els drets i els deures dels contractants i els contractats domèstics. Solen treballar sense seguretat social i quan l'aconsegueixen, sols els cobreix l'assistència mèdica, els medicaments i la pensió de jubilació o invalidesa, però no tenen dret al subsidi d'atur.

La majoria d'elles coincideixen a afirmar que continuen sent un sector marginal, sobretot per tractar-se d'un treball que està molt individualitzat, que les obliga fins i tot a romandre oblidades de les reivindicacions i les lluites del moviment obrer malgrat que se les inclou dins del sector de serveis.

Ara tornen a ser notícia perquè el Tribunal Superior de Justícia de Cantàbria ha donat la raó a un matrimoni que volia deduir dels seus impostos les despeses que li ocasionava el servei domèstic. La incorporació de la dona al treball ha motivat un augment en la demanda de professionals en el servei domèstic que, en contra del

que ocorre en altres sectors professionals, no ha significat un millorament en les condicions socials i salarials d'aquest col·lectiu.

D'UNIFORME I SENSE PROTESTAR

M. Duate forma part del 35% dels treballadors domèstics de l'àrea de Barcelona que provenen de Filipines, tal com revelen les dades facilitades pel departament de Treball de la Generalitat de Catalunya. El mateix estudi assenyala que un 20% d'aquests treballadors són de l'estat, el 17% de Sud-amèrica i un 8% de Txecoslovàquia i Alemanya de l'Est. Treballa d'interna en una casa, cobra 45.000 pessetes al mes, està assegurada i lliura cada diumenge. Es troba a Barcelona des de fa dos anys i ha deixat a Filipines un marit i quatre fills als quals envia mensualment 40.000 pessetes. "Els senyors són molt bons i estic molt bé. El meu treball consisteix a ocupar-me fonamentalment dels xiquets i també ajude la cuinera". Diu que vol tornar el més aviat possible al seu país i mentrestant procura no mantenir-se allunyada i acudeix "tots els diumenges, junt amb altres xicotes filipines a reunions on fem menjars tradicionals i celebrem les nostres pròpies festes".

L'estudi realitzat per la JOC assegura que els treballadors domèstics continuen en "les mateixes condicions que al segle passat i el tracte amb els senyors sempre es fa des d'un angle d'inferioritat. De la mateixa forma opina

Elàdia Martínez, que viu a València i duu vint anys en aquest ofici. "Abans perquè havia de traure la família endavant i ara perquè els tinc fadrins i no ens arriba el sou. Vull que els meus fills estudien i això només pot ser si continue treballant". Ella comenta que el pitjor que li pot passar a una persona és que per a entrar en una casa "haja de donar una relació exacta de les activitats familiars, i si tens un marit alcohòlic o un fill drogaaddicte ja no tens res a fer".

El metge li ha recomanat que s'ho deixi ja que li ha diagnosticat una artrosi. "El que més em fot de tot és que sempre has de procurar que la senyora no es moleste. El primer que et diuen és que li deus un respecte i has de fer sempre el que ella vulga. De vegades et van al darrere i no saps com comportar-te. És com tenir un policia tot el dia controlant-te. ¡Ves a comprar!, ¡No! Deixa't això i posat a planxar. Millor vine i ajuda'm a pelar les creïlles".

En contra de la imatge que ens hem creat —sobretot per la cinematografia americana—, de minyones octogenàries que han passat la vida dedicada a una sola família, el més habitual és que la relació laboral siga més aviat curta. Aquest és el cas de Carmen Sánchez, que té trenta-cinc anys i treballa de minyona des de fa quinze. "Va ser quan em vaig casar, perquè abans anava a una fàbrica". En total ha passat per nou cases i en aquesta última ha aconseguit que la senyora li pague la meitat de les 15.000 pessetes que li

costa una assegurança de treballador autònom i quinze dies de vacances. "Tot açò ho faig per poder tenir dret a la seguretat social i cobrar quan em jubile. Ara bé, no tinc dret a l'atur i quan em van operar de les varices vaig haver d'esperar fins al vint-i-novè dia per a poder tenir dret a cobrar, és a dir, que vaig estar una setmana cobrant i quatre sense ni un gallet, que és el temps que em va durar la convalescència. I et dic més, l'única preocupació que tenia la senyora era que no trobava ningú que li fera la neteja." La senyora està ara obsessionada per trobar una xica que estiga tota la jornada, però no la troba: "des del mes de novembre han passat cinc xiquetes de no més de 14 anys i vol que rendesquen el mateix que jo. Això és impossible i més en un sou de 20.000 pessetes al mes".

Carmen s'ocupa també del marit i quatre fills menuts. A més, dona classes de catecisme a la parròquia del barri del Crist a Alaquàs, un dels més marginals de l'àrea metropolitana de València. Ella creu que les coses no han canviat en les relacions entre les senyores i les criades, "perquè això és el que som. Abans era l'aristocràcia i l'alta burgesia, els que tenien treballadors domèstics i ara són les classes mitjanes, però el tracte és el mateix. Jo vaig treballar durant nou anys amb un dels accionistes de Danone i em feien vestir-me amb un uniforme que duia còfia i guants. La senyora m'obligava a treballar en dies molt assenyalats com Nadal però sense cobrar, i després com a detall em donaven un regal, que sempre resultava ser una botella de colònia o alguna cosa semblant".

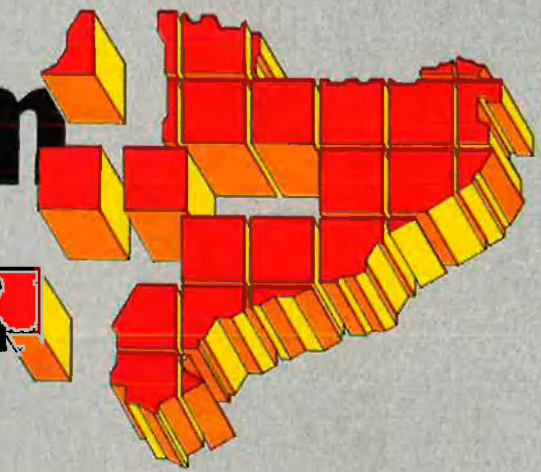
Entre aquest col·lectiu de treballadors s'ha detectat el major percentatge d'analfabetisme i Carmen està convençuda que la gent el que

PASSEIG MARÍTIM A LLEVANT DEL PORT DE CAMBRILS
(1a. Fase)

Un dels objectius del Departament de Política Territorial i Obres
Públiques és el manteniment i la creació d'infraestructures que responguin
a les necessitats ciutadanes: xarxa de transport, plantes depuradores,
urbanisme, arquitectura, conservació de la natura,
a tota els indrets de Catalunya.
Potenciant la tecnologia i l'obra pública construïm el futur i
millorem la qualitat de vida.

Construïm Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Carmen Sánchez ha canviat nou vegades de casa en els quinze ans que duu dedicant-se a aquest treball..A la dreta, Elàdia Martínez: "Si tens un marit alcohòlic o un fill drogaaddicte ja no treballes".

vol és que les xiques siguen com més incultes millor. "Una de les meues senyores era de l'Opus i em volia evangelitzar. Em feia llegir-li llibres de Sant Tomàs d'Aquino i coses sobre monsenyor Escrivà de Balaguer. Però el millor de tot va ser quan em vaig quedar embarrassada de la meua última filla. Estava desesperada i ella em deia que Déu m'ho recompensaria". La seua relació laboral va finalitzar quan la senyora es va assabentar que el seu marit s'havia fet una vasectomia.

Maria José té 18 anys i treballa des de fa quatre de minyona a València. Ha tingut més sort i sols ha hagut de canviar de casa en dues ocasions. "En principi treballava en una casa on havia de fer de tot des de les 8'30 del matí fins a les 9'30 de la nit —si no m'havia de quedar alguna nit amb els xiquets—, per 27.000 pessetes al mes. Ara la meua senyora és infermera i sols he de netejar i fer la compra. Em tracta bastant bé i cobre 46.000 pessetes al mes sense assegurar i treballant també els dissabtes fins a l'hora de dinar".

El 48% dels treballadors domèstics es considera que

cobren uns sous que els situen en el llinar de la pobresa, és a dir, menys de 52.000 pessetes. En la majoria dels casos se les considera un objecte de luxe i es paga per elles el mateix que costa un abonament per a les sessions de gimnàstica passiva, no més de 15.000 pessetes.

Núria té una nena de vuit mesos que ha de deixar cada dia en mans d'una veïna per poder anar a treballar. El seu marit se'n va fugir amb la seua germana quan encara les anàlisis no li havien confirmat les sospites d'embaràs. L'horari que compleix va des de les nou del matí fins a les dues de la vesprada i cobra 12.000 pessetes al mes sense seguretat social. Molts dies s'ha de quedar més hores i li les paga a 300 pessetes. "Connec companyes que cobren les hores a 600 pessetes i sé que m'estan estafant però, si et dic la veritat, m'ixen les hores més cares que la resta del dia".

QÜESTIÓ DE PRINCIPIS

Els primers intents d'associacionisme entre aquest col·lectiu per tal de reivindicar un lloc de treball més digne van tenir lloc a Barce-

lona el 1971. Des d'aleshores, s'ha avançat, però poc, sobretot pel fet de ser un treball molt individualitzat. MariSol Garcia, de Palma de Mallorca, conta la seua experiència en aquest sentit: "Vaig estar molts anys treballant com una esclava en una casa de molts diners d'aquí de l'illa. La senyora m'obligava a dur el mateix uniforme a l'estiu i l'hivern i el que més li agradava era mostrar-me als seus invitats perquè deia que era molt complidora. Un dia vaig decidir que ja estava bé. La meua negativa a reconèixer que tenia una senyora-ama i la decisió de no netejar per fora els cristalls d'aquell novè pis, van ser la gota que va fer vessar el got..., em van acomiadar abans que finalitzara el mes".

Fins fa un mes treballava per a una senyora 10 hores diàries i li pagaven 16.000 pessetes al mes sense assegurar perquè "si n'haguera tingut hauria cobrat menys". Es van assabentar que estava afiliada a un sindicat i la van tirar al carrer. "El millor de tot és que la senyora del pis de dalt va acomiadar també la seua xica perquè parlava molt amb mi i pensava que

podia haver-li contagiat les idees".

Conxa diu que ja està farta de tant d'aguantar senyores i senyorets que es passen el dia darrere d'ella. Ara s'ha posat a estudiar i fa primer de Treball Social. "Per poder pagar-me els estudis continue netejant cases però per hores. En general la meua relació amb els propietaris de les cases és bona. Són gent que viu sola, poc exigents i mai estan a casa." De tota manera es queixa del tracte que rep per part de les senyores d'una finca on va a netejar l'escala. "No entenc com dones que estan en la mateixa situació marginal que jo, —perquè són mestresses de casa i els seus marits són treballadors normals— volen qüestionar el meu treball i, per descomptat, controlar si tarde més del compte a netejar el cristall de la porta del carrer".

En qualsevol cas el Decret Llei que es va aprovar el 1985 s'ha demostrat incapaç de millorar les condicions de treball d'aquest col·lectiu de dones. És una llei que no els reconeix els mateixos drets que es recullen a l'Estatut dels Treballadors.

Tona Català